

CIVITAS ELAN

LUBLAŇ • GENT • ZÁHŘEB • BRNO • PORTO

CIVITAS

Inovativní města

Před a po CIVITAS

Obsah

Předmluva	3
Úvod	4
Lublaň	5
Gent	15
Záhřeb	25
Brno	35
Porto	43
Studentský kongres	51
Evaluace	52
Společná opatření	54
Fakta a čísla	55
Závěr a doporučení	58

Vážení čtenáři,

když hovořím o Lublani, hlavním městě Slovinska, které bylo koordinátorem iniciativy CIVITAS ELAN v letech 2008 – 2012, často říkám, že je to nejkrásnější město na světě. Říkám to proto, že jsem o tom přesvědčen. V několika uplynulých letech splnilo město Lublaň svým obyvatelům i návštěvníkům mnohá přání. Díky několika rekonstrukcím a mnoha projektům na obnovu získalo město řadu nových pěších zón, zelených ploch, nábřeží, mostů a náměstí, která se uzavřela pro motoristy, život ve městě tak nabyl na kvalitě. Život v Lublani se obohatil o aktivity podporující společenské vyžití a nabízí dostatečný prostor pro setkávání lidí. Tato zlepšení nezůstala nepovšimnuta mezinárodními odbornými porotami. V nedávné době například město Lublaň obdrželo Evropskou cenu za městský veřejný prostor za rok 2012 za obnovu nábřeží řeky Lublanici a cenu Access City Award 2012 za dopravu a související infrastrukturu.

Mnohá z těchto vylepšení by nebyla možná bez projektu CIVITAS ELAN a já jsem rád, že prostřednictvím ELANU nejen Lublaň, ale i naše partnerská města – Gent, Záhřeb, Brno a Porto – učinila obrovský krok směrem k udržitelné mobilitě v městských oblastech. Projekt ELAN umožnil urazit velký kus cesty při zlepšování kvality života občanů všech pěti partnerských měst.

Ačkoliv měla tato města rozdílné výchozí podmínky, měla společné cíle a možnost čerpat ze zkušeností získaných během čtyř let společného učení se, inovování a zlepšování. Znalosti o udržitelnosti, kvalitě života a dostupnosti se za posledních deset let iniciativy CIVITAS výrazně zlepšily (Lublaň měla tu čest podílet se na ní osm let) a nyní se objevují první náznaky, že individuální

doprava, alespoň mezi mladými obyvateli evropských měst, ztrácí svoji úlohu statusového symbolu.

Prostřednictvím konkrétních zlepšení, zvyšování povědomí a marketingových kampaní a četných aktivit na zvýšení přitažlivosti veřejné dopravy, pěší chůze, cyklistiky a čistších paliv spustil ELAN změny v dopravním chování. Projekt také dal možnost promluvit velkému počtu občanů v různých občanských iniciativách, což všichni považovali za velmi přínosné. To je jen malý příklad toho, jak podobné projekty přispívají k vytváření nové Evropy. ELAN napomohl perspektivním myšlenkám, aby se z laboratoří dostaly mezi obyvatele. Úspěšné pilotní projekty, strategie a studie v rámci projektu spustily další investice, jako například strukturální fondy v Lublani, nový projekt CIVITAS v Brně a mnohé další projekty spolufinancované z Evropy v Záhřebu a Gentu.

Zatímco cesta směrem k inovacím a zlepšování s cílem udržitelné mobility pro pět měst ELAN pokračuje, v této brožuře vám s hrdostí představujeme, co se nám podařilo na naší náročné a někdy nelehké společné cestě. ELAN pomohl městům, organizacím a lidem, aby se propojili.

Chtěl bych při této příležitosti poděkovat všem, kteří pomohli ELANu k jeho úspěchu s vědomím toho, že ty nejpracněji dosažené výsledky nejsou vždy ty nejvíce viditelné!

Zoran Janković
starosta Lublaně

Různá východiska – společné cíle

CIVITAS ELAN svedl dohromady pět měst z celé Evropy, od severozápadní části (Gent) až po samotné srdce Evropy (Brno), od jiho-východu (Lublaň a Záhřeb) až po jihozápad (Porto). Tato města ztělesňují kulturní, historickou a jazykovou rozmanitost Evropy. Města ELANU mají také mnoho společného: jsou to města s velkým množstvím studentů a jsou to důležitá centra hospodářství a kultury svých zemí. Současně řeší podobné otázky městské mobility a snaží se o nalezení udržitelných řešení pro dopravní dostupnost, která zajistí kvalitu života jejich občanů i návštěvníků.

Spolupráce otevřela partnerům nové perspektivy. Umožnila přenos znalostí a sdílení zkušeností, které mohou být v malých zemích s menším počtem měst srovnatelné velikosti problémem. Tato výměna zkušeností je výhodná zejména v náročných oblastech, jako je plánování udržitelné městské mobility (SUMP), řízení nákladní dopravy, biopaliva, alternativní technologie pro autobusy nebo zapojování občanů do rozhodování o dopravní politice města.

Zapojení do významné evropské iniciativy, jakou CIVITAS je, také městům pomohlo budovat a posilovat spolupráci mezi místními aktéry a dokonce pomohlo odstranit některé bariéry v rámci organizací a dalo tím vzniknout aktivitám, které byly dříve zablokované. Na svět přicházely nové myšlenky. Díky tomu vznikla také zdravá soutěživost, která města a partnery motivovala k tomu, aby si vyzkoušeli inovativní a ambiciózní řešení. Ve všech pěti městech rozhybal ELAN otázky mobility tak, že vznikaly další iniciativy a nové struktury, jež pokračovaly i po skončení tohoto projektu. Tím, že byla demonstrována opatření v jasně vymezené oblasti (takzvaný koridor CIVITAS ELAN), bylo snazší navrhovat a měřit kombinované účinky různých aktivit a lépe se v této oblasti zviditelnit. ELAN věnoval obrovské úsilí do zapojení občanů a všech ostatních účastníků do plánování mobility. Uskutečnilo se několik stovek veřejných akcí, školení, workshopů a kulatých stolů. Ve městech ELANU vznikly tiskoviny a internetové nástroje na posílení povědomí, zvýšení informovanosti, poskytnutí poradenství a zapojení občanů a dalších účastníků do otázek udržitelné mobility. ELAN si vzal k srdci to nejdůležitější, co se ukázalo v předchozích projektech v rámci CIVITASU: nejtěžší úkoly často nejsou technického charakteru, ale souvisí spíše s přijetím. Zatímco všech pět zúčastněných měst má různou politickou kulturu, dnes již všechna města bezvýhradně uznávají výhody zapojování občanů a dalších zúčastněných. Nejlépe to bylo vidět na tom, jak politici stále častěji navazovali dialog s občany v oblastech, kde je k tomu nikdo nenutil.

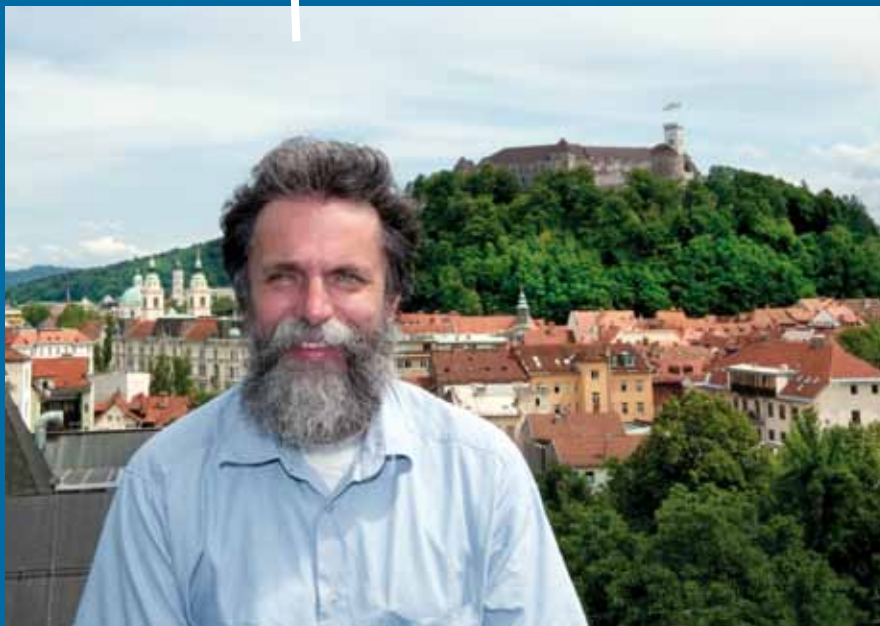
Zapojení občanů a dalších účastníků podpořilo přijetí těchto aktivit a jejich kvalitu. Kromě toho někteří odborníci a zastánci tradičních postupů, kteří jsou obvykle proti udržitelné mobilitě, díky diskuzím s veřejností zmírnili nebo dokonce změnili svůj pohled. Zatímco dlouhodobý dopad CIVITASU ELAN nelze předem odhadnout, některé dopady jsou již patrné: jak iniciativa za cyklistické ulice v Gentu, tak poptávka po přístupném dopravním plánu v Lublani, vedly ke změnám v legislativě. Metodika vyvinutá v kontextu CIVITAS, jako jsou například výpočty objemu dopravy, měření a průzkumy, zapojení účastníků a vyhodnocování, byla vyhodnocena jako velmi užitečná a bude i nadále využívána. Nové struktury a strategie, jako jsou například dopravní správní orgány a integrovaná doprava, které jsou do velké míry ovlivněny „duchem CIVITAS ELAN“ se připravují a budou realizovány. A nakonec jsou také známy příklady přenosu opatření CIVITAS do jiných měst, například z Porta do Lisabonu, z Gentu do Antverp, z Brna do Bratislavy a z Lublaně a Záhřebu do dalších slovinských a chorvatských měst.

Vítejte v

LUBLANI

Slovinsko

Lublaň, hlavní město Slovinské republiky, je považována za město s lidským rozměrem. Se svými 280 tisíci obyvateli a plochou 275 km² nabízí kombinaci přívětivosti malého města a uvolněné atmosféry s vymoženostmi moderního velkoměsta.

Lublaň je...

plná malebných míst a kouzelných zákoutí – nově opravených pěších zón, nábřeží, náměstí a pěších lávek pro chodce a cyklisty.

Jaké byly výzvy

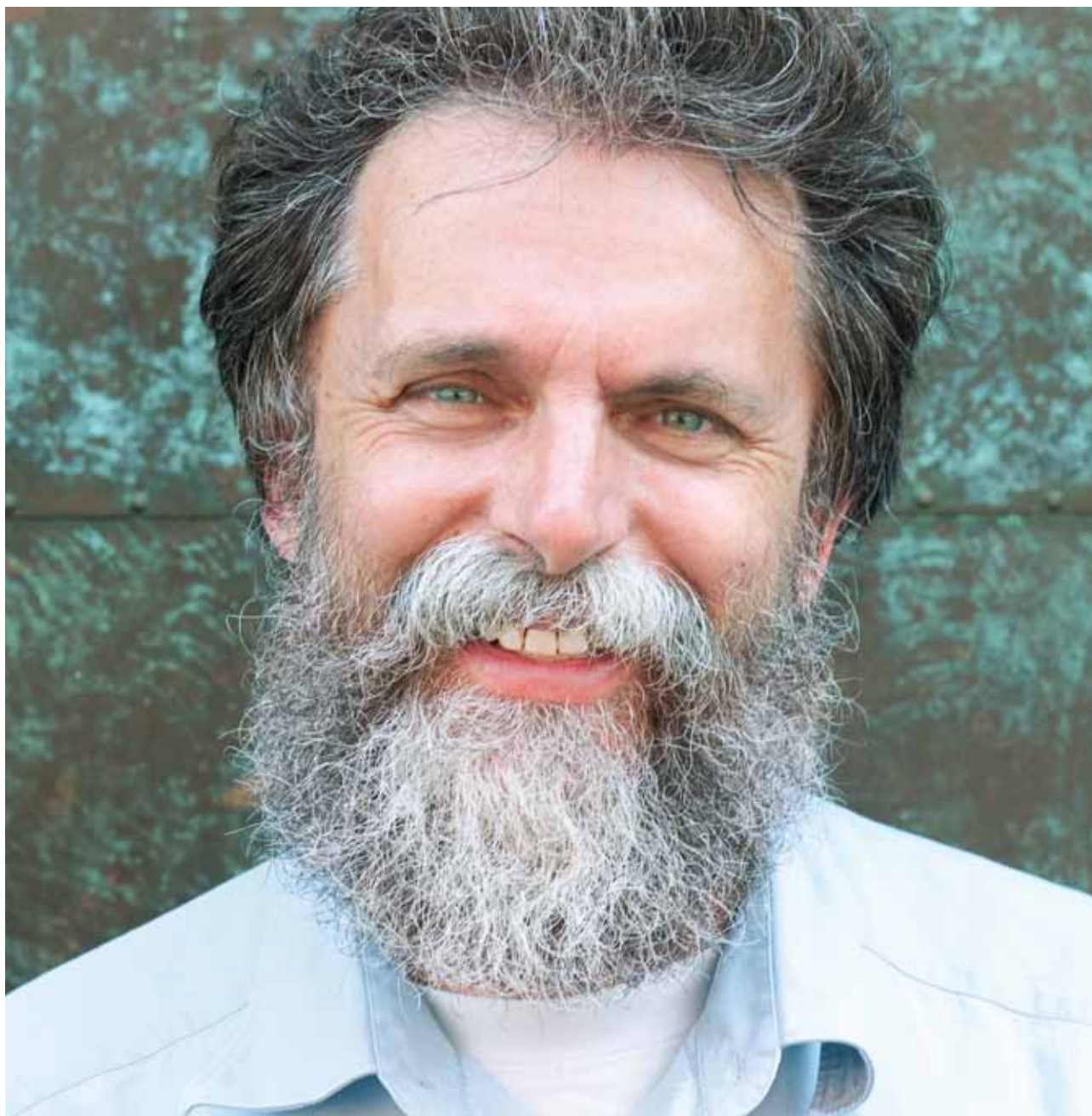
Lublaň je ekonomické, politické, školské, kulturní, historické a správní středisko Slovinska, takže každý den čelí velkému počtu dojíždějících. Automobily jsou již cenově dostupnější a vzrostla také jejich úloha jako symbolu společenského postavení. V důsledku toho jejich počet výrazně vzrostl (denně dojíždí do města asi 130 tisíc aut), zatímco využívání veřejné dopravy se oslabilo. Dopravní prostředky vytvářejí obrovské množství dopravy, zejména pak nákladní. Objem dopravy ovlivňuje také prostorové uspořádání města ve tvaru hvězdy a výstavba zejména podél pěti hlavních dopravních tepen.

CIVITAS ELAN v Lublani

Město Lublaň aktivně řešilo problémy vyplývající z rostoucí dopravy tím, že sestavilo a přijalo řadu důležitých dokumentů stanovujících strategické a operační cíle pro regulaci udržitelné dopravy ve městě. Diskuze o politice udržitelné dopravy ve městě získaly na intenzitě zejména v posledních třech letech a tým CIVITAS ELAN v Lublani v nich hrál důležitou úlohu. Výsledky diskuzí jsou shrnuty v Dopravní politice města Lublaně a Pokynech pro projektování dopravní infrastruktury ve městě Lublani, které budou předloženy městské radě ke schválení do konce roku 2012. Cílem je výrazně omezit používání aut, „ozelenění“ veřejné dopravy, zatraktivnění a zpřístupnění možností pěší chůze a cyklistiky tím, že se například rozšíří pěší zóny a modernizuje síť cyklostezek. Díky tomu by mělo město dosáhnout svého cíle a v roce 2020 by se třetina cest měla uskutečnit pěšky nebo na kole, třetina veřejnou dopravou a třetina autem. Projekt CIVITAS ELAN a jeho předchůdce CIVITAS MOBILIS společně s dalšími projekty udržitelnosti pomáhají vytvářet udržitelné zelené město, které nabízí vysokou kvalitu života všem svým občanům.

Jeden den s **JANEZEM V LUBLANI**

„Ahoj, jsem Janez z Lublaně. Cestou do práce obvykle jezdím vlakem a na skládacím kole. Lublaň se za poslední čtyři roky hodně změnila. Je teď mnohem příjemnější pro život.“

▲ Ráno jedu vlakem na hlavní nádraží. Tam přeseďnu na svoje skládací kolo, kterým dojedu až do cíle. Kolo je nejrychlejší způsob dopravy po městě a já se po ránu rád projedu.

▲ Lublaň se za poslední roky hodně změnila. Máme nové cyklostezky, **nové pěší zóny** ve středu města a **spoustu nových moderních autobusů** . Nesmrdí jako ty staré. Na kole se pak jezdí mnohem líp.

▲ Ve středu města dnes potkáte mnohem více cyklistů než před pár lety. Skutečně se to ujalo. Rád si prohlížím různá kola.

▲ Vždycky jedu trasou podél řeky, kolem všech těch restaurací a kaváren.

▲ Dnes jsem se na jednom z nově rekonstruovaných náměstí u řeky potkal s někým z **Cyklistické platformy v Lublani** . Často se mi stává, že se s někým zastavím na kus řeči, hlavně když je hezky.

▲ Krásné historické centrum Lublaně je ještě hezčí, když jsou tu pěší zóny a žádná auta.
▼ Ale dnes jsem dorazil do práce a našel jsem auto zaparkované přímo před naším obchodem. A to jsme v pěší zóně.

▲ Rozčiluje mě, když si lidé myslí, že si můžou parkovat, kde se jim zlíbí, tak jsem zavolał odtahovku. Řekli mi, že hned přijedou a auto odtáhnou.

▲ Jelikož jsem měl ještě před otevřením čas, dojel jsem si do pekařství za rohem pro snídani.
▼ Když jsem se vrátil, to auto už tam nebylo. Hoši z odtahovky jsou skutečně rychlí!

▲ Zatímco auto bylo na cestě na své nové „parkoviště“, viděl jsem, jak se ke mě z trhu nedaleko mého obchodu blíží moje dcera.

▲ Řekla mi, že šla kolem a chtěla mě překvapit a představit mi svého přítele Danila. Ten ale musel jít hledat své auto, které mezitím zmizelo. Samozřejmě jsem si hned uvědomil, čí auto jsem nechal odtáhnout.

▲ Všechno jsem dceři vysvětlil a pěkně jsme se tomu zasmáli. Vsadím se, že Danilo už nikdy nezaparkuje v pěší zóně!

OPATŘENÍ V LUBLANI M

1. Aktualizace plánu udržitelné městské mobility

Lublaň vypracovala řadu komplexních plánů vycházejících z jednotné dlouhodobé strategie. Tím se podporují nové efektivní způsoby místního plánování s využitím stávajícího rozpočtu, pracovních sil, vědomostí, technologií a infrastruktury zaměřené na vytváření synergií a trvalých dopadů.

- Uskutečnilo se šest akcí CIVITAS ELAN Open Academy
- Na Open Academy přijelo osm zahraničních odborníků na mobilitu
- Aktualizoval se SUMP tak, aby bral v úvahu nové poznatky a metody

2. Informace v reálném čase

Lublaň opatřila autobusové zastávky elektronickými displeji vybavenými technologií přímé komunikace tak, aby se cestující mohli spolehnout na přesné informace o příjezdech autobusů. Díky těmto displejům, které občané velmi vítají, se autobusová doprava stala atraktivnější.

- 57 displejů s informacemi v reálném čase na 54 autobusových zastávkách informuje o příjezdech autobusů
- Kyvadlový autobus nahrazuje automobily při cestách na krátké vzdálenosti

Lublaň je udržitelné, zelené město s novými pěšími zónami, nábřežími, náměstími a lávkami pro pěší a cyklisty.

3. Dopravní služby na požádání

Lublaň je první město ve Slovinsku, které vyvinulo systém tohoto typu služeb v dopravě. Aby byla zajištěna mobilita pro osoby s postižením, k dispozici jsou dvě elektrická vozidla s názvem „Kavalir“, která zdarma poskytují služby na požádání v pěších zónách.

- 2 elektrická vozidla, která zdarma poskytují služby v pěších zónách
- 86% (186) z celkového vozového parku městských autobusů je nízko-podlažních
- 128 z nich je vybaveno rampami pro vozíčkáře

4. E-jízdenky a portál veřejné dopravy

Ve snaze o zvýšení dostupnosti, pohodlí a přitažlivosti městské dopravy zavedla Lublaň v autobusech e-jízdenky a vytvořila portál veřejné dopravy s informacemi v reálném čase a plánovač tras pro celý systém veřejné dopravy.

- Byl vytvořen internetový nástroj plánování trasy Google Transit
- Prodalo se 676 000 e-jízdenek Urbana

5. Zelené nákupy pro městský vozový park

Lublaň zavádí kritéria pro nákup nových vozů zaměřený na zavedení vozů na hybridní pohon a firemních jízdních kol do městského vozového parku. Postupy při zeleném nakupování měly pozitivní vliv na spotřebu paliv, hluknost a emise a předpokládá se, že budou mít obecně dobrý vliv na trh hybridních vozidel.

- Vozy s hybridním pohonem dnes představují 10% z celkového vozového parku městské správy
- Městská správa využívá 50 jízdních kol

6. Čistě rostlinný pohon vozidel

V Lublani se v laboratorních podmínkách i v praxi testuje využití čistě rostlinného paliva pro pohon vozidel. To by mohlo pomoci při snižování závislosti na fosilních palivech a minimalizaci negativních vlivů na životní prostředí. Rostlinný olej lze také používat jako palivo pro upravené naftové motory a další vozidla.

- Tři vozidla byla upravena tak, aby jezdila pouze na rostlinný olej
- K tomuto opatření se uskutečnilo 33 veřejných prezentací

JAKÉ BYLY VÝZVY

Největším problémem bylo, že někteří z klíčových účastníků, včetně některých odborníků na mobilitu a rozhodujících činitelů, nebyli připraveni na inovativní řešení. Našlo se pár lidí, kteří prohlašovali, že kdyby iniciativa CIVITAS ELAN začala v roce 2012, bývalo by všechno bylo jednodušší. Bylo třeba vyvinout velké úsilí na přesvědčování lidí, aby změnili svoje cestovní návyky, protože pro většinu z nich to znamenalo také změnu životního stylu a přechod z individuální na více udržitelné způsoby dopravy.

Jedním z nejtěžších úkolů bylo zapojení občanů, neboť občané jsou spíše zvyklí se neúčastnit než aby se aktivně zapojili a angažovali. To vše mělo velký dopad na plánování a realizaci opatření.

ZVĚTŠOVÁNÍ MĚŘÍTKA

Lublaň pocítovala potřebu revitalizovat veřejné prostory, což znamenalo také řešit dopravní infrastrukturu a nový rozvoj města. CIVITAS ELAN přispěl inovativními myšlenkami a praktickými řešeními. Během čtyř let namáhavé práce se do praktického života dostal pojem „udržitelná mobilita“ a po cestě, kterou projekt vytýčil, se bude jistě pokračovat. Nejviditelnějším výsledkem je nový plán udržitelné městské mobility města Lublaně, který určuje vizi, cíle a plánovaná opatření do roku 2020 a má být schválený městskou radou do konce roku 2012. Zahnuje mnohá opatření, která vyvinul nebo realizoval CIVITAS ELAN, která budou vyžadovat modernizaci nebo úpravu, ale zcela jistě budou nějakou formou pokračovat.

Náš pohled

Studenti Akademie umění a fotografie, vítězové místního kola nominací na studentský kongres ELAN Youth on The Move

„Díky CIVITASU ELAN...“

...a městu Lublaň za to, že nám daly příležitost zúčastnit se studentského kongresu ELAN Youth on The Move. Nedokázali jsme si ani představit, jak dobrodružné může být zapojení do tohoto projektu!“

BUDOUNOST

Město Lublaň má vizi stát se do roku 2025 ideálním místem pro obyvatele s různorodým životním stylem, kde budou moci žít v souladu s přírodním a společenským prostředím. Během přípravy a realizace CIVITASU ELAN získalo město Lublaň rozsáhlé znalosti a zkušenosti v oblasti mobility; vytvářelo strategie, plány a modely, které pomohou při dalším rozvoji udržitelné mobility; a naučilo se, jak zapojovat různé účastníky a nakolik je zapojení občanů hodnotné při snaze o přijetí významných změn ze strany veřejnosti a jak sladit různé pohledy a názory. V rámci opatření vyplývajících z projektu mnozí partneři sestavili plány. Výsledky a ponaučení získaná v tomto období se do budoucna využijí v dalších projektech. A co je nejdůležitější, tento projekt otevřel naši mysl myšlenkám, jež obohacují náš život.

Můj pohled

Photo: Miha Fras

Prof. Janez Koželj, náměstek starosty města Lublaně

„Jsem rád, že CIVITAS ELAN...”

...se soustředil na mobilizaci občanů směrem k udržitelné mobilitě. Byl jsem svědkem snahy o vytváření platform, organizaci workshopů, rozvíjení diskuzí s odborníky a veřejností a o plánování akcí a činností s cílem postavit udržitelnou mobilitu na jedno z předních míst politické agendy našeho města. Opatření, která jsme dosud realizovali, jsou dobrým začátkem a dokazují, že dokážeme více, zejména pokud bude politická vůle a pozitivní odezva od občanů.“

Vítejte v **GENTU** Belgie

Gent je rušné historické město s vysokou úrovní umění a kultury, bohatým kalendářem různých akcí a obrovským množstvím obchodů, barů a restaurací.

Gent je...

ambiciózní město, co se týká čistší a lepší mobility. Přijetím 24 opatření CIVITASU pokračuje Gent v rozvíjení politiky udržitelné mobility. První plán udržitelné městské mobility (SUMP) vznikl v roce 2003. V letech 2012 – 2013 projde důkladnou revizí, kdy je kladen důraz na nákladní dopravu, metody zklidňování dopravy a rozšířenou účast občanů. Gent se také snaží stát se do roku 2050 městem s nulovým dopadem na klima. Všechny odbory včetně odboru mobility pracují na plnění tohoto konkrétního cíle. Opatření CIVITAS ELAN taktéž přispívají k čistšímu a lepšímu městu.

Úspěchy Gentu v kostce

V rámci CIVITASU ELAN Gent dále rozvíjel konkrétní témata, jako je například řízení mobility pro firmy, školy a akce. Z opatření ELANU vyplynuly některé úplně nové myšlenky, včetně webové stránky pro pořadatele akcí a mapy pro pěší určené pro školáky ze zahraničí. Gent se stává čím dál více opravdovým cyklistickým městem.

Díky více než 400 km cyklostezek a další moderní infrastruktury pro cyklisty se podařilo zvýšit podíl cyklistické dopravy v každodenních cestách do práce o 19%. Stále rostoucí kulturu cyklistiky dále podpořily nové iniciativy, jako jsou webové stránky pro cyklisty, ulice pro kola, boxy pro bezpečné ukládání kol a mnohé další. Díky ELANU se také zlepšila veřejná doprava: byly zrekonstruovány autobusové zastávky a začaly se provozovat autobusy na hybridní pohon. ELAN také umožnil investice do školení o bezpečnosti pro řidiče i cestující. Byl vytvořen nový systém řízení dopravy, který sleduje kapacitu parkovišť a řídí dopravu v celém městě během akcí a prací na silnici. Vznikl zde první plánovač tras pro cyklisty v Belgii. Plánování trasy na kole bez překážek, jako jsou tramvajové koleje nebo „kočičí hlavy“, je příjemné a bezpečné. Mnohé z opatření v Gentu budou pokračovat i po skončení CIVITASU. Například řízení městského vozového parku je dnes již každodenní praxí a budou pokračovat i úspory energií ve veřejné dopravě. Hodnotící nástroje vyvinuté v rámci ELANU budou také zařazeny do každodenní práce odboru mobility.

Jeden den se **SIMONEM V GENTU**

„Ahoj, já jsem Simon z Gentu. Jsem student a skoro všude jezdím na kole. Je to v Gentu nejrychlejší dopravní prostředek. Dělá to tak každý.“

▲ Dnes jsem byl první den na stáži ve firmě, která se zúčastní akce **MOBI Week** . Je to program, který pomáhá vybírat zaměstnancům nejlepší způsob dopravy do práce. Já jsem jel malebnou trasou kolem kanálu.

▲ Ve starém přístavu je krásně a je plný studentů a v létě turistů, kteří se kochají městskou krajinou. Nestane se vám, že byste tam nenarazili na někoho známého, ale já jsem dnes spěchal...

▲ Projel jsem kolem **cyklobarometru** , který počítá každého projíždějícího cyklistu. Dnes ráno jsem měl číslo 969.

▲ Projel jsem taky kolem **boxu na kola** . Až budu mít svoje první opravdové zaměstnání, taky si ho pronajmu. Tak budu mít kolo vždycky v bezpečí.

▲ Těšil jsem se na svůj první den. Rychle jsem si zamknul kolo Student & Mobility – dnes ráno jsem si ho půjčil, protože to moje je v hrozném stavu – a šel jsem do práce. Moje první kampaň řízení mobility už na mě čekala!

▲ Když jsem později vyšel z kanceláře, nevěřil jsem vlastním očím. Moje kolo nikde! Nejprve jsem volal na policii. Pak jsem zavolał své dívce.

▲ Saskia mě uklidnila. Nabídla mi, že mě sveze. Pomocí **plánovače trasy** našla naši kancelář lehce.

▲ Za 10 minut dorazila Saskia na svém tandemovém kole. Je to anděl! Projížděli jsme **po nové cyklostezce** kolem těch krásných starých stromů a zajeli si do města na drink. Saskia mi pomohla zapomenout na ten nepříjemný zážitek.

▼ Když jsme seděli na prosluněné terase, dostal jsem **SMS** ze studentské organizace, která mi sdělovala, že moje kolo odvezli do depa, protože jsem zamknul jen kolo, ale nezamknul jsem ho na řetěz. Jaká úleva! Teď si budu moci v klidu užít zbytek dne...

OPATŘENÍ V GENTU M

1. Práce na čistším vozovém parku

V roce 2010 se omezil vozový park městské správy. Pro časté řidiče a zaměstnance města se uspořádaly lekce eko-řízení a během pracovní doby jsou nyní k dispozici společná auta Cambio. Cambio bude mít do roku 2012 ve svém vozovém parku 9 elektro-aut.

- Vozový park městské správy se zredukoval o 18%
- 7% se ušetřilo za palivo díky eko-řízení
- Správný tlak v pneumatikách vede k 4% úspoře paliva

2. Lepší služby ve veřejné dopravě

V Gentu byl nastaven systém řízení semaforů, který dává přednost tramvajím. Autobusové zastávky se dočkaly nového designu a byly opatřeny kasselskými obrubníky, které navádějí nízkopodlažní autobusy přímo k zastávce. Mnohé zastávky již mají displeje s informacemi v reálném čase a mnohé cyklostezky byly přesměrovány. V cílových městských částech probíhá prevence vandalismu prostřednictvím programu pro mládež s názvem Trammelant.

- 130 autobusových zastávek bylo zrekonstruováno pro vyšší bezpečnost
- Předběžné výsledky řízení semaforů jsou povzbudivé
- Počet stížností na žáky v autobusech se snížil o 53%

Město Gent se sedmi partnery realizovalo 24 opatření CIVITAS a investovalo přes 7,5 milionů eur do inovativních aktivit!

3. Měření spotřeby energie v tramvajích vedlo k úsporám

Dlouhodobým sledováním spotřeby energie v tramvajích vyvinula dopravní společnost De Lijn drobné technické úpravy v tramvajích, které vedou k obrovským úsporám jejich spotřeby. Tato myšlenka se bude dále šířit do Antverp, kde se očekávají ještě větší úspory.

- Snížení spotřeby energie o 20% přinese roční úsporu 200 000 eur
- Do budoucích výběrových řízení budou zařazeny nové specifikace
- Koncepce úspor energie se přenáší do dalších měst

4. Získání široké podpory pro přestavbu nádraží

Dobrá komunikace s různými účastníky obrovského projektu přestavby přinesla svoje ovoce. Mnohé problémy se vyřešily a mnohé ani nenastaly díky rozsáhlé spolupráci mezi developery projektu a ostatními účastníky, která probíhala například formou tzv. setkání snižující nepohodu.

- Každý rok se uskutečnila čtyři setkání účastníků
- 2 dialogové kavárny (170 účastníků) a 5 info trhů (±1000 lidí)
- Týdenní schůzky pro řešení naléhavých problémů

5. Studenti středních škol se zamýšleli nad svými cestovními zvyklostmi

CIVITAS umožnil i práci s teenagery v oblasti mobility. Do školních projektů se zapojilo několik škol a děti vypracovaly kampaň pro lepší a bezpečnější cesty do školy. Zkoumaly také problémy mobility a dopravy, s nimiž se setkávají na své cestě do školy.

- 23 škol analyzovalo svoje prostředí a zjišťovalo problémy a překážky
- Žáci se učili, jak dělat kampaně pro svoje vrstevníky

6. Systém řízení dopravy

Předchozí systém řízení parkování byl nahrazen systémem řízení dopravy. Informační tabule ve středu města směřují auta k nejbližšímu parkovišti. V případě práce na silnici, významných událostí nebo nehod tento systém nabízí náhradní trasy a přesměrovává dopravu.

- Ve městě je umístěno 108 LED tabulí pro řízení dopravy
- Uživatelé je přijímají pozitivně
- Dnes jsou již nedílnou součástí pokynů pro řízení dopravy při různých akcích

7. První kroky v nákladní dopravě ve městě

Nově vytvořená městská platforma pro nákladní dopravu je složená z účastníků, jako jsou majitelé obchodů, místní firmy, politici, dopravní podnik, poskytovatelé logistických služeb a městský odbor ekonomiky a mobility. V rámci této platformy se řeší problémy a hledají řešení.

i

- Byla vytvořena městská platforma pro nákladní dopravu
- Byla určena čtyři místa pro nakládku a vykládku zboží
- Došlo ke snížení neoprávněného užívání míst pro nakládku o 80%

8. Nová strategie parkování

Kolem hlavního nádraží byl vytvořen nový systém parkování, kde mohou lidé odstavit svoje auto až na pět hodin. Ohledně parkování v nových sídlištích byli osloveni různí účastníci. Tato pozitivní zkušenost se využije i v jiných částech města.

i

- Půldenní parkování vedlo ke snížení poptávky po parkovacích místech o 11%
- Nové obytné části budou mít nové strategie parkování
- V nových sídlištích se využívá sdílení aut

9. Bezpečné cyklistické ulice

V Gentu byla vytvořena první ulice pro cyklisty v Belgii. Princip je jednoduchý: cyklisti zde mají přednost před auty. Od doby, kdy se zde instaloval „červený koberec“ pro cyklisty, se jejich podíl výrazně zvýšil.

i

- Pohyb kol na „cyklistické ulici“ se zvýšil o 36%
- 63 % občanů vnímá Gent jako město pro cyklisty
- Byla přijatá nová národní legislativa, která je nakloněna cyklistice

10. Mobilita a řízení akcí

Řízení mobility během určitých akcí bylo donedávna neznámým pojmem. Gent má nyní pro pořadatele akcí dotazník, spolupracuje s nimi a k dispozici jsou i webové stránky www.gentevenement.be, kde jsou k dispozici rady o dopravě v průběhu různých akcí a pro pořadatele jsou zde ke stažení různé dokumenty.

i

- Nové webové stránky stimulující pořádání akcí bez aut
- spolupráce s odborem životního prostředí
- 14 000 využilo systém Park&Ride při Festivalu světla

JAKÉ BYLY VÝZVY

Získat politickou podporu pro některá opatření

Opatření na využívání bionafty začala dobře, ale z důvodu rozdílných názorů na tuto citlivou otázku se nakonec opatření dostala do slepé uličky a nebylo možné je zachránit. Nakonec se nedalo dělat nic jiného, než je zrušit. Podobně vytvoření kamerového systému bylo možno realizovat pouze díky změně politické reprezentace.

Technické aspekty

Většina řešení v plánování mobility není úplně nová: kamerový systém, autobusy na hybridní pohon, systém řízení dopravy a semaforů existují i v jiných městech. Ale vzhledem k tomu, že každé město má jiné normy a jiný právní rámec, není tak snadné vše jednoduše okopírovat. Abychom uspěli, každé jednotlivé opatření musí být šité na míru našim potřebám.

ZVĚTŠOVÁNÍ MĚŘÍTKA

- Společnost provozující veřejnou dopravu De Lijn bude dále investovat do čistých vozů a bude v plné míře využívat opatření na úsporu energií, a to nejen v Gentu, ale i v Antverpách a u pobřežní tramvaje.
- Město Gent bude pokračovat ve svém řízení vozového parku, včetně toho, že bude vysílat řidiče na kurzy eko-řízení a bude dále investovat do vozového parku.
- Boxy na jízdní kola se stanou nedílnou součástí parkovacího systému kol ve městě a pro začátek vznikne 20 dalších boxů.
- Pokud budou úspěšné nakládací plochy, bude tento systém použit i v dalších rušných nákupních zónách.
- Řízení mobility pro školy, firmy a akce bude pokračovat i nadále a bude zařazeno do odboru mobility.

Můj pohled

Martine De Regge,
radní pro veřejné zakázky a mobilitu

„Díky CIVITASU...

... dostalo naše město šanci využít zdroje, které máme k dispozici, lépe a efektivněji. Je dobré, že se nabízí i prostor pro experimenty, zkoušení a pokusy, takže nakonec jsou přijatá rozhodnutí dobře promyšlená.“

BUDOUNOST

V rámci CIVITAS ELAN měl Gent možnost úzce spolupracovat se všemi partnery projektu. Závěr je takový, že čím užší je tato spolupráce s partnery zabývajícími se mobilitou, tím lepší a kvalitnější jsou řešení. V tomto ohledu nás CIVITAS ELAN naučil, jak nakládat s řízením rizik a vyhodnocováním procesů. Obojí je nezbytné pro správné porozumění případným problémům mezi účastníky a partnery.

CIVITAS ELAN pomohl Gentu vytýčit jasné a rozumné záměry, lépe stanovit cíle a poté měřit výsledky. Přestože je Gent průkopníkem v oblasti zapojení občanů, CIVITAS ELAN nás donutil experimentálně využívat nové techniky a s pomocí sociálních médií jsme byli schopni komunikovat s širší skupinou občanů.

Můj pohled

Majitel obchodu v Vlaanderenstraat

„Tahle žlutě označená parkovací místa...

... pro dodávky velice usnadňují život jak mně, tak řidičům dodávek. Mí dodavatelé mohou vždy zaparkovat v blízkosti mého obchodu. Jediné, co musí udělat, je vzít si zdarma parkovací lístek z parkovacího stojanu. Takže je konec nekonečnému hledání místa k zaparkování, čímž ušetříme spoustu CO₂ a také už nikdo v ulici neparkuje ve dvou řadách.“

Vítejte v **ZÁHŘEBU** Chorvatsko

Záhřeb je hlavní a největší město Chorvatska a má téměř 800 000 obyvatel na rozloze 641 km². V roce 1994 oslavilo město Záhřeb svoje 900. narozeniny. Univerzita v tomto městě byla založena v 17. století a je tedy jednou z nejstarších v Evropě. Dnes má více než 65 tisíc studentů.

Záhřeb je...

kulturní, vědecké, ekonomické a správní centrum Chorvatska. Město láká ekonomické a obchodní aktivity, jakož i veletrhy a cestovní ruch (v roce 2011 přijelo 666 000 turistů).

Záhřeb má rozmanitý kulturní život s řadou koncertních sálů, divadel, muzeí a galerií. Prudký nárůst počtu aut způsobil zácpy a problémy s kvalitou ovzduší ve středu města a žádal okamžité řešení. Veřejnou dopravu zajišťují autobusy, tramvaje, lanovka a příměstské vlaky. Je zde více než 200 km cyklostezek, ačkoliv skutečná síť zatím ještě chybí. Střed města se pyšní mnoha pěšími zónami, parky a zelenými plochami. Navzdory lepším podmínkám pro cyklisty, chodce a veřejnou dopravu zde auta stále hrají velmi významnou roli.

CIVITAS ELAN v Záhřebu

Město Záhřeb vstoupilo do CIVITASU ELAN s přáním omezit individuální automobilovou dopravu, změnit cestovní návyky obyvatel a zlepšit propojení mezi jednotlivými typy veřejné dopravy. Město zajistilo, že veřejná doprava je nyní atraktivnější, bezpečnější a energeticky úspornější.

V rámci projektu bylo do vozového parku zařazeno 70 energeticky úsporných nízkopodlažních tramvají, 100 nízkopodlažních autobusů na bionaftu a 60 autobusů na zemní plyn. Bezpečnost a dostupnost veřejné dopravy se zlepšila a nehodovost se snížila o 37,6%. Byl zaveden nový systém elektronického jízdného v tramvajích a autobusech a zlepšilo se též poskytování informací cestujícím. Vozový park pro svoz komunálního odpadu nyní využívá bionaftu. Byla vyvinuta snaha o zlepšení podmínek pro udržitelné druhy dopravy (webový portál pro carpooling, nové cyklostezky a parkoviště pro jízdní kola, systém veřejných kol pro studenty). Studie a výzkumy zabývající se různými aspekty mobility poukazují na nové směry ve zlepšování dopravy a plánech mobility.

Občané na prvním místě

Sdílení informací a dialog s občany odhalily zájem občanů o otázky mobility a jejich připravenost zapojit se do hledání řešení. Setkání, prezentace a diskuze pořádané na různých úrovních a zapojující různé skupiny občanů otevřely dveře pro další zlepšování zapojování veřejnosti.

Jeden den s **VLATKOU V ZÁHŘEBU**

„Dobrý den, já jsem Vlatka ze Záhřebu. Jsem důchodkyně a užívám si svá nejlepší léta. Většinou chodím pěšky a na delší vzdálenosti používám autobus nebo tramvaj. Záhřeb je nádherné město a velmi snadno se tu cestuje, a to i starším lidem.“

▲ Jako každý den, i dnes ráno jsem si vzala nákupní vozík a vydala se na trh Dolac, abych si nakoupila čerstvou zeleninu. Na tramvajové zastávce mi chtěl jeden pán pomoci s vozíkem, ale potom si uvědomil, že u **nízkopodlažní tramvaje** **M** to není nutné. Starší i postižení občané do nich mohou nastupovat bez obtíží. To platí i pro rodiče s dětmi.

▲ Řidič tramvaje nás viděl na svém monitoru, ale nevěděl, že i ten pán chtěl nastoupit.

▲ Zavřel za mnou dveře a ten sympatický pán se stihl jen rychle rozloučit.

▲ Také jsem řekla nashledanou a sledovala jsem ho z okna. Doufala jsem, že toho sympatického pána ještě někdy potkám.

▲ Označila jsem si svou roční jízdenku pro seniory na novém **označovači jízdenek** . Na těchhle strojích je to opravdu hračka.

▲ Veřejná doprava v Záhřebu se za poslední čtyři roky o hodně zlepšila. Město Záhřeb, provozovatel veřejné dopravy, a EU investovaly spoustu peněz, aby ji zatraktivnili, zejména pro starší občany. Když si vzpomenu, jak vyčerpávající to bylo.

▲ Máme teď nízkopodlažní tramvaje, nové displeje a hezké nové jízdenky a jejich označovače.

▲ Na trhu Dolac jsem si nakoupila nějaké ovoce a zeleninu k obědu. Ráda nakupuji u stánků.

▲ Potom jsem šla na Květinové náměstí, abych si dala kávu ve své oblíbené kavárně. Když jsem procházela kolem květinového trhu, opět jsem uviděla toho sympatického pána. Kterápak je asi ta šťastná...

▲ V kavárně mě však čekalo velké překvapení. Ten pán přišel ke stolu a ty květiny podával mně se slovy: „Věděl jsem, že se opět setkáme. Ty květiny jsou pro vás!“ Představil se mi jako Alojz.

▲ Pozvala jsem Alojze **do informačního centra CIVITASU ELAN** . Je to stará tramvaj. Lidé jsou tam velmi přátelští a mají spoustu užitečných informací o cestování po Záhřebu.

▲ Sledovali jsme **video o carpoolingu** . Nesmím zapomenout o tom říci dětem. Potom Alojz navrhl, abychom si zašli na ZG Forum, místo, kde město komunikuje s veřejností.

▲ Alojz mi ukázal renovované ZG Forum a nějaké brožury o mobilitě v Záhřebu.

▲ Našli jsme dokonce brožuru o veřejné dopravě pro seniory. Je skutečně užitečná.

▲ Potom jsme se spolu naobědvali v příjemné restauraci. Nakoupenou zeleninu si sním zítra...

OPATŘENÍ V ZÁHŘEBU M

1. Zlepšení veřejné dopravy

Vozový park dopravního podniku nyní spotřebovává méně energie (úsporná opatření v tramvajích) a vypouští do ovzduší méně CO₂ (autobusy poháněné bionaftou a CNG). Nové nízkopodlažní autobusy a tramvaje nabízejí pohodlnější a lepší nastupování pro všechny cestující. Zvýšení bezpečnosti bylo dosaženo zavedením bezpečnostních kamer ve vozech.

i

- Bylo spolufinancováno 70 nízkopodlažních tramvají, 100 autobusů na bionaftu a 60 na CNG
- 147 displejů na zastávkách veřejné dopravy s informacemi v reálném čase
- Bezpečnostní kamery byly instalovány do 120 tramvají a 74 autobusů

2. Zavedení nových způsobů dopravy a ekologických paliv

Byl vytvořen systém carpoolingu a plány mobility pro velké firmy podél ukázkového koridoru. Také byl zaveden systém sdílení kol pro studenty. Veřejný vozový park pro svoz odpadu a čištění ulic byl obohacen o vozy na bionaftu.

i

- Zaregistrováno je 450 uživatelů systému carpooling (červen 2012)
- Byly vypracovány plány mobility pro 8 firem podél koridoru
- Bylo spolufinancováno 47 vozů na svoz odpadu na bionaftu

Záhřeb v rámci CIVITASU ELAN realizoval 14 opatření pro udržitelnou mobilitu. To vše pod heslem: „Občané na prvním místě!“

3. Sdílení informací

Informační centrum umístěné v opravené historické tramvaji slouží jako zdroj informací o dopravě. „Tramvajové středy“ a diskuze u kulatého stolu umožnily občanům a novinářům získávat informace, stejně jako webové stránky, e-bulletin, stránka na Facebooku a tři krátké filmy o mobilitě.

- 21 630 návštěvníků info centra a 1 400 účastníků různých akcí
- 60 000 návštěv webových stránek a 165 000 kliknutí na Facebooku; film se promítal 3 170 krát
- Asi 200 mediálních spotů

4. Komplexní dialog o mobilitě

Občané a odborníci byli vyzváni, aby diskutovali o otázkách mobility ve svých městských částech. Byla to příležitost vyjádřit názory, podělit se o obavy a seznámit se se zástupci místní samosprávy. Výsledky byly předkládány radě místních politických představitelů.

- Do dialogu o mobilitě se zapojilo více než 150 občanů
- 143 občanů bylo vyškoleny ke komunikaci s městskými orgány
- Byl vytvořen soubor nástrojů pro úspěšné pořádání konzultací

5. Bezpečnost pro seniory ve veřejné dopravě

Proběhla řada workshopů se seniory na téma bezpečnějšího využívání veřejné dopravy. Proběhlo školení řidičů prostředků hromadné dopravy na posílení jejich povědomí o potřebách starších cestujících. Byla vydána brožura s tipy, jak bezpečně využívat veřejnou dopravu a vznikl také krátký film „Alojz a Vlatka“.

- Asi 500 starších občanů se dozvědělo, jak bezpečně využívat veřejnou dopravu
- Bylo distribuováno 8 000 brožur a vznikl krátký film
- vyškoleny 160 řidičů prostředků hromadné dopravy

6. Průzkumy, studie a výzkum

Na různá témata mobility se uskutečnilo několik průzkumů, studií a výzkumných aktivit, které naznačují nové směry ve zlepšování dopravy a plánech mobility. Byly provedeny dva rozsáhlé průzkumy spokojenosti občanů s veřejnou dopravou a jejich cestovních zvyklostí.

- Průzkumů kvality veřejné dopravy se zúčastnilo 2 000 občanů
- Byla provedena studie přestupního terminálu
- Byl proveden výzkum, který se zabýval dopravou zboží a dopravními zácpami

JAKÉ BYLY VÝZVY

Uskutečnila se místní akce na zakončení aktivit ELANU, která umožnila místním partnerům ohlédnutí za potížemi, s nimiž se setkali, i pohlednout do budoucnosti. Ačkoliv je třeba dále budovat kapacitu, partneři již získali vědomosti a zkušenosti s řízením evropských projektů. Byli schopni vyřešit většinu vzniklých potíží (překonali počáteční nedostatečnou efektivní komunikaci a porozumění zásadám partnerské spolupráce), avšak řešení některých potíží bude vyžadovat delší čas a úsilí i po skončení projektu. Mezi tyto úkoly patří efektivnější mechanismy koordinace, které podpoří rozhodovací procesy o mobilitě, zlepšení praxe dialogu o mobilitě s občany, zjišťování potřeb různých skupin uživatelů a práce na integrovaném a multisektorálním plánování dopravy a mobility.

ZVĚTŠOVÁNÍ MĚŘÍTKA

Různé postupy a techniky lze doporučit pro aplikaci v dalších městech. Například dialogy o mobilitě s občany na místní úrovni je možné provádět i jinde. Důraz na starší občany jako uživatele veřejné dopravy také přinesl dobré výsledky. Tyto činnosti lze v Záhřebu rozšířit a pokračovat v nich pravidelně a také je možné je přenést do dalších měst. Stejně tak je možné přenést opatření pro energetické úspory a snižování emisí, která byla použita v širokém měřítku. Jedná se zejména o systémy rekuperace energie v tramvajích a vozové parky na CNG a bionaftu. Studie nových směrů v rozvoji dopravy a plánování mobility podpoří kvalitu rozhodování a širší uplatňování opatření v Záhřebu.

Můj pohled

Mira Papež, ekonom v důchodu, 63

„Veřejnou dopravou jezdím každý den...”

... a jsem velice spokojena s jejím zlepšením za poslední čtyři roky. Cesty po městě jsou teď mnohem pohodlnější. Díky novým nízkopodlažním tramvajím se lépe nastupuje a vystupuje. Nové displeje na tramvajových a autobusových zastávkách pomáhají při plánování cest.“

BUDOUNOST

Realizace projektu poukázala na výhody průběžné komunikace mezi různými účastníky, zdůraznila hodnotu konzultací při hledání konkrétních řešení pro mobilitu a naprostou nutnost efektivní koordinace všech aktérů mobility. Praxe motivování občanů, aby se podíleli na plánovaném zlepšování mobility se bude v budoucnosti dále rozšiřovat. Spolupráce, která byla navázána mezi provozovateli veřejné dopravy, odborníky na mobilitu a dalšími účastníky dopravy, jakož i dialog s občany a konkrétními skupinami občanů je třeba dále kultivovat a uvádět do praxe. To povede k udržitelným, čistým a energeticky úsporným řešením mobility, kde přednost má hromadná a nemotorová doprava, individuální automobilová doprava se omezuje na přijatelnou úroveň a je dosaženo souladu mezi různými typy dopravy na základě rozvinuté kultury mobility. Tato vize je v souladu s vizí města Záhřebu, coby inkubátoru koncepce udržitelného města, podnikatelského ducha a hodnot zaměřených na občany.

Můj pohled

Jelena Pavičić Vukičević, náměstkyně starosty

Závěrečná akce CIVITASU ELAN, 15. května 2012

„Velmi si vážím výstupů iniciativy ELAN, které zcela jistě přinesly výhody pro udržitelnou mobilitu v našem městě a přispěly ke kvalitě života obyvatel Záhřebu. Projekt nám nabídl příležitost budovat kapacitu pro lepší řízení evropských projektů a my jsme rádi, že jsme dostali příležitost spolupracovat a učit se od partnerů v jiných evropských městech. Společně se starostou Záhřebu budu ze všech sil podporovat „život po ELAN“, abychom si zachovali to, čeho partneři z různých sektorů docílili.“

Vítejte v

BRNĚ

Česká republika

Brno je druhé největší město v České republice s téměř 400 tisíci obyvateli a rozlohou 230 km². Nachází se 200 kilometrů od významných evropských hlavních měst – Prahy, Vídně a Bratislavy. Město je důležitým centrem cestovního ruchu pro region Jižní Moravy.

Brno je...

město s mnoha pozoruhodnými historickými, architektonickými a kulturními památkami, které svědčí o jeho bohaté historii. Patří k nim například katedrála svatého Petra a Pavla a hrad Špilberk. Nejslavnějším příkladem moderní architektury v Brně je Vila Tugendhat, památka zapsaná v roce 2001 na seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Jaká byla výzva

Brno má vysoce rozvinutý systém veřejné dopravy, kde nízkoemisní páteří systém tvoří tramvaje a trolejbusy. Má jednu z největších trolejbusových sítí v Evropě s 147 vozy a celkovou délkou tras 94 km. Každým rokem přepraví 45 milionů cestujících. Podíl veřejné dopravy v Brně je 65%, což je relativně velký podíl. Avšak kromě technické infrastruktury hraje důležitou roli také standard poskytovaných služeb. Město chtělo stavět na již rozvinuté infrastruktuře veřejné dopravy a dále rozvíjet svoji kulturu udržitelné mobility a zvrátit trend klesajícího využívání veřejné dopravy. Brno tedy jako jednu z hlavních výzev vidí zvyšování kvality veřejné dopravy.

Další výzvou, před kterou Brno stojí, jsou měnící se potřeby obyvatel, jichž je stále méně a jejichž věk se zvyšuje. Kromě toho město potřebuje mít jistotu, že nové obytné čtvrti budou dostupné udržitelnými způsoby dopravy. Brno chtělo řešit tyto problémy a současně hledat řešení pro vyšší udržitelnost svého systému dopravy.

CIVITAS ELAN v Brně

Během čtyř let místní partneři CIVITAS ELAN realizovali šest opatření: tři realizovalo město Brno a tři DPmB, provozovatel veřejné dopravy ve městě. Opatření budou pokračovat i po skončení projektu.

Primárním cílem účasti města Brna v iniciativě CIVITAS ELAN bylo zvýšit počet uživatelů veřejné dopravy prostřednictvím komunikace a zlepšování kvality služeb. Inovace, jako je například podrobné informování o dopravě a vozy uzpůsobené pro přepravu postižených občanů, cestování usnadňují a zvyšují jeho komfort.

Jeden den s **ELIŠKOU V BRNĚ**

„Jsem Eliška z Brna. Pracuji jako restaurátorka a podílela jsem se na rekonstrukci slavné Vily Tugendhat. Do práce jezdím autobusem nebo tramvají, protože spojení ve městě je velmi dobré.“

▲ Dnes jsem si vzala den volna a využila jsem jej k tomu, abych synovi Pavlovi ukázala, kde jsem posledních několik let pracovala. Vždycky chtěl vědět, co v té slavné Vile Tugendhat od Ludwiga Miese van der Rohe vlastně dělám.

▲ Šli jsme na zastávku na tramvaj, ale nejprve jsme si museli koupit jízdenky.

▲ Smůla. Nevím, co se stalo, ale mince se v přístroji zasekly.

▲ Ještě než jsem mohla zavolat provozovateli veřejné dopravy, abych mu o problému řekla, dorazil na místo opravář a **jízdenkový automat** opravil . Řekl mi, že mají online kontrolní systém, který veškeré poruchy zjišťuje automaticky.

- ▲ Potom už jsme měli větší štěstí. K nástupišti přijela Pavlova oblíbená tramvaj – zelená CIVITAS.
- ▼ Rád mi sedí na klíně a z okna se dívá na lidi kolem.

- ▼ Vystoupili jsme na další zastávce a přestoupili na minibus, který nás odvezl přímo k vile. **Minibus** je nízkopodlažní a je speciálně upraven pro postižené cestující. Bylo hezké dívat se na vilu ve slunečních paprscích.

▲ Ve vile jsem Pavlovi ukázala, na čem jsem pracovala, a vyprávěla jsem mu příběh ukradené dřevěné stěny. Ztratila se za druhé světové války a později se našla náhodou v jídelně studentské menzy. Byl to velmi pestrý den!

▲ Po návštěvě jsme jeli zpět do centra. Když jsme projížděli kolem nového **Integrovaného centra mobility** , Pavel ukázal z okna a zvolal: „Táta!“ Uvnitř byl můj manžel Libor. Když skončil, navrhl, abychom šli na zmrzlinu. Kdo by odolal?

OPATŘENÍ V BRNĚ

1. Centrum informací o dopravě pro občany

V Integrovaném centru mobility mohou obyvatelé a návštěvníci Brna získat užitečné informace o tom, jak cestovat po městě a jeho okolí.

- Integrované centrum mobility je otevřeno sedm dní v týdnu
- V prvních šesti měsících navštívilo centrum 5 000 lidí
- 7,5 % návštěvníků centra bylo ze zahraničí

2. Lepší autobusová doprava pro postižené

Na speciálních linkách jsou v provozu upravené vozy poskytující lepší a pohodlnější veřejnou dopravu pro tělesně postižené cestující.

- Brno nyní provozuje 5 minibusů
- Do každého minibusu se vejde až 6 vozíčků
- Obslouží každý měsíc na 900 postižených osob a 11 500 dalších cestujících

Město Brno a jeho partner DPMB, a.s. realizovali 6 opatření a investovali přes 2,1 mil. eur v průběhu čtyřletého období projektu CIVITAS ELAN.

JAKÉ BYLY VÝZVY

Potíže při poskytování autobusových služeb tělesně postiženým cestujícím jsou dobrým příkladem toho, co se v Brně muselo řešit. Původně bylo zapotřebí nalézt technické řešení, aby bylo možné poskytovat lepší dopravní služby s velmi malým počtem nízkopodlažních vozů. Chybělo také porozumění potřebám cestujících, ale občané nebyli zvyklí nechávat se slyšet a komunikovat s provozovateli veřejné dopravy a místními orgány. CIVITAS ELAN pomohl nastolit dialog s tím výsledkem, že vyčleněné linky a vozidla na nich provozovaná velmi dobře odpovídají potřebám občanů se sníženou pohyblivostí.

ZVĚTŠOVÁNÍ MĚŘÍTKA

Integrované centrum mobility, které nabízí celou škálu informací o dopravě na jednom místě, se velice osvědčilo jak návštěvníkům, tak místním obyvatelům a i těm, kteří přijeli do města poprvé, například studentům. Po vyhodnocení výsledků je patrné, že podobné informační body by mohly být realizovány i na dalších přestupních zastávkách. Diskuze s tělesně postiženými občany se ukázala být velmi hodnotná. Jejich konkrétní postřehy pomohly upravit veřejnou dopravu tak, aby byla vhodná pro všechny typy cestujících. Tento způsob konzultování se může vhodně použít i v jiných městech.

Optimalizace spotřeby energie v tramvajích a trolejbusech byla také velmi efektivním opatřením s vysokým potenciálem přenosnosti, zejména do měst využívajících starší tramvajové vozy.

Můj pohled

Zdeněk Jarolín,
vedoucí technického odboru DPmB, a.s

„V letech 2010 a 2011 systém optimalizace...

... spotřeby energie ve vozích veřejné dopravy pomohl ušetřit více než 65 000 eur, zatímco samotný systém stál pouze 60 000 eur.“

BUDOUČNOST

Jedním z úspěšných faktorů projektu byla efektivní koordinace a komunikace mezi městem Brnem a dopravním podnikem. Pro Brno bylo poučné zejména zapojit do hledání vhodných řešení i samotné občany. Během workshopů a diskuzí pořádaných v rámci projektu ELAN zaznělo mnoho užitečných návrhů. V Brně roste počet starších osob a osob se sníženou pohyblivostí. Zkušenosti získané během projektu ELAN vedou k lepšímu povědomí o jejich potřebách a pomohou městu Brno věnovat těmto otázkám patřičnou pozornost. Integrované centrum mobility na Joštově ulici je velmi úspěšné. Nejen že se zde poskytují informace, ale také se sbírají údaje a postřehy od návštěvníků o tom, jak dále zlepšovat veřejnou dopravu. Dá se předpokládat, že centrum mobility, jedno z nejúspěšnějších opatření CIVITAS ELAN, se stane nedílnou součástí každodenního života města a bude i nadále pomáhat občanům při plánování jejich cest.

Můj pohled

Ladislav Macek, náměstek primátora města Brna

„Projekt CIVITAS ELAN byl pro nás ojedinělou příležitostí...

... podělit se o zkušenosti s udržitelnou dopravou. Byla to vynikající šance realizovat v Brně pilotní projekty a jejich provoz bude dále pokračovat.“

Vítejte v **PORTU** Portugalsko

Porto, druhé největší město Portugalska, se nachází v místě mimořádné přírodní krásy na pobřeží Atlantiku. Rozkládá se na 41 km² a má 263 000 obyvatel.

Porto je...

městem historie, kultury a architektury, které je proslulé portským vínem a typické přátelským obyvatelstvem a mírným klimatem. Jeho univerzita patří mezi největší a nejprestižnější akademické instituce v zemi a Porto je domovem 60 tisíc univerzitních studentů, přičemž většina z nich studuje na kampusu ve čtvrti Asprela. Město je také centrem silně industrializovaného regionu.

Otázky mobility

V posledních letech se lidé stále častěji stěhují z centra města na předměstí, což vede ke vzniku nových vzorců mobility. Rozrůstání měst s sebou přináší delší cesty, které způsobují zácpy na příjezdu a výjezdu z města. Individuální doprava je první volbou při rozhodování o způsobu dopravy a představuje podíl 43%, zatímco veřejná doprava zaujímá 25% a pěší chůze 32%. V minulosti se veřejná dopravní politika zaměřovala hlavně na rozšíření kapacity silnic, avšak v současné době věnuje více pozornosti zlepšování systému veřejné dopravy.

Řešení CIVITAS v Portu

Porto se do projektu CIVITAS ELAN zapojilo s cílem dosáhnout potřebných změn a vytvořit systém městské dopravy, který všem občanům zaručí kvalitní mobilitu a současně nebude mít závažný dopad na životní prostředí. Z tohoto důvodu byla zvolena konkrétní oblast, Asprela, kde byl problém mobility nejviditelnější. Město aplikovalo techniky řízení mobility s cílem minimalizovat dopady zvýšené silniční dopravy a snažilo se změnit cestovní návyky obyvatel. Za tímto účelem otevřelo město Porto tzv. Mobility Shop, kde se poskytují informace, shromažďují postřehy od cestujících a sledují se otázky mobility. Toto informační centrum také koordinuje marketingové a osvětové kampaně. Byl zahájen provoz systému poskytujícího informace o dopravě v reálném čase a nová webová platforma pomáhá lidem s organizací carpoolingu. Jedním z výstupů, které se od projektu očekávaly, byla veřejná doprava na požádání během nočních hodin a odlehčený autobus, který pomůže snížit počet soukromých aut používaných ve městě. Dále byl naplánován a vyprojektován přestupní terminál, jakož i nové cyklostezky pro lepší mobilitu studentů v Asprele.

Jeden den s **INES V PORTU**

„Ahoj, jsem Ines. Příští měsíc se stěhuji do Porta a musím si tam najít bydlení. Myslím, že nejlepší způsob, jak poznat město, je chodit pěšky a jezdit autobusem nebo metrem.“

▲ Minulé pondělí jsem přijela vlakem do Porta. Je tam jedno z nejkrásnějších vlakových nádraží v Evropě. Odtud jsem jela metrem k řece Douro. Přečetla jsem si, že nejrychlejší způsob cestování po městě je právě metrem.

▲ U řeky bylo krásně. Plno příjemných restaurací a kaváren. A spousta lodí převážejících slavné portské víno.

▲ Koupila jsem si noviny, abych se podívala na inzeráty. Rozhodně chci bydlet v centru města.

▲ Sedla jsem si s novinami do trávy u řeky. Našla jsem byt, který vypadal opravdu zajímavě.

▲ Hned jsem tam zavolala a domluvila si na odpovědnou prohlídku.

▲ Pak jsem jela metrem do portského **Mobility Shopu** . Chtěla jsem získat informace o aplikaci „**MOVE-ME**“ do mobilního telefonu, o které jsem slyšela. ▼ Díky ní najdete ve městě jakékoliv místo.

▲ Metrem jsem vyrazila zpátky do centra, abych si prohlédla ten byt. V metru vedle mě seděla jedna dívka. Viděla, jak používám tu aplikaci a zeptala se mě na ni. Potom jsem vystoupila a při tom jsem v metru zapomněla mobil. Někdy bývám hrozně roztržitá.

▲ Naštěstí ta dívka – jmenovala se Laura – můj mobil našla a viděla, že v MOVE-ME mám nastavenou cílovou lokalitu.

▼ Laura byla opravdu moc hodná. Pomocí aplikace mě našla a přinesla mi mobil. Ten den jsem našla jak nový byt, tak novou kamarádku.

OPATŘENÍ V PORTU

M

1. Zlepšení podmínek pro chodce a cyklisty

Infrastruktura pro jinou než motorovou dopravu byla modernizována tak, aby vyhovovala současným potřebám. Byly vybudovány cyklostezky, které mají umožnit stále většímu počtu studentů jezdit na kole. Dostupnost pro chodce se zlepšila díky snížení obrubníků, regulaci šířky chodníků a doplnění taktilních prvků.

i

- Na křižovatkách dostala přednost veřejná doprava
- Autobusové zálivy umožňují cestujícím snazší nastupování
- Kyvadlový autobus odstranil nutnost používat na krátké vzdálenosti automobil

2. Veřejná doprava se zrychluje

Zatímco skvělý systém metra tvoří v Portu páteř veřejné dopravy, CIVITAS ELAN pomohl zlepšit přístup do míst, kam metro nejedí. Autobusové spoje v koridoru ELAN nyní využívají vyhrazené jízdní pruhy a na semaforech mají přednost.

i

- Do systému carpoolingu se zaregistrovalo 700 uživatelů
- Od čtvrtka do soboty se testovala autobusová služba na zavolání (DRT)
- Autobus během svého provozu obsloužil 1 106 uživatelů

Díky CIVITAS ELAN učinilo Porto další krok k udržitelné mobilitě a občané jsou ochotnější změnit svoje cestovní návyky.

JAKÉ BYLY VÝZVY

Abychom naplnili ambiciózní cíle CIVITAS ELAN, bylo nutné zapojit do spolupráce celou řadu subjektů. Například pro aplikaci MOVE-ME bylo třeba integrovat data od 15 provozovatelů veřejné dopravy. Projekt CIVITAS nám otevíral dveře a motivoval místní aktéry ke spolupráci. Zapojení občanů nebylo dříve součástí politické kultury. Jako konkrétní příklad lze uvést plán místní dopravy, který se změnil až na základě (úspěšných) zákulisních jednání navzdory tomu, že občané byli na straně původního plánu. Místní činitelé však od projektu CIVITAS začínají toto téma brát vážněji a vytvořili si vlastní způsob informování a zapojování občanů.

ZVĚTŠOVÁNÍ MĚŘÍTKA

Tím, že se projekt zaměřil na Asprelu, největší akademické a medicínské centrum v Portugalsku, kam denně přichází více než 60 tisíc návštěvníků, a tím, že byl projekt doprovázen osvětovými aktivitami, získal skvělou viditelnost a podporu. Můžeme říci, že integrované balíčky opatření upravené na kontext příslušné lokality lze úspěšně aplikovat i v jiných místech. Aktivita jako carpoolingová kampaň na univerzitách, noční autobus „GATO“ a zejména aplikace MOVE-ME pro chytré telefony mají skvělý potenciál přenositelnosti. Mobility Shop byl prvním místem ve městě, které bylo věnováno informacím o veřejné dopravě. Sloužil také jako hlavní sídlo CIVITASU ELAN v Portu, kde byli občané informováni o projektových aktivitách.

Můj pohled

Gonçalo Gonçalves, radní pro urbanismus a mobilitu, město Porto

„Po téměř čtyřech letech intenzivní práce...”

... můžeme říci, že naše město získalo obrovské zkušenosti v oblasti udržitelné mobility a nyní již začínáme pocítovat výhody, které opatření CIVITASU ELAN přinesla Portu a jeho obyvatelům. Projekt byl dobrou zkušeností a očekáváme, že opatření se rozšíří do dalších částí města.“

BUDOUCNOST

CIVITAS ELAN hodně pomohl při řešení otázek dopravy a mobility. Rozhodující činitelé a občané jim nyní věnují více pozornosti a jsou ochotnější změnit svoje cestovní návyky. Přispěly k tomu inovativní kampaně a zviditelňování přijímaných opatření.

ELAN pomohl nastartovat aktivity, které již dříve byly na programu, ale nedostávalo se jim dostatečné politické podpory, jako například cyklistická stezka v Asprele. CIVITAS zapůsobil také jako motivace a katalyzátor spojující 15 provozovatelů veřejné dopravy, aby poskytovali informace o dopravě prostřednictvím aplikace pro chytré telefony.

Nedávno vzniklý městský orgán pro dopravu bude i nadále prosazovat výsledky CIVITASU a možná převezme i řízení vybraných opatření, jako například Mobility Shopu. Byly i některé potíže, kupříkladu nebylo lehké přesvědčit občany o výhodách zapojení do různých iniciativ, když do nich potom zasáhli někteří silní účastníci a celý proces tím ohrozili.

Můj pohled

Joao Falcao e Cunha, univerzitní profesor a vedoucí opatření CIVITAS ELAN

„Projekt CIVITAS ELAN umožnil...

... poprvé v Portugalsku spolupráci tak velkého počtu dopravců (2 veřejní a 13 soukromých) a typů dopravy (autobusy a metro), kdy se všichni spojili a začali sdílet informace s uživateli ohledně destinací, tras, jízdních řádů a informačních tabulí. Tímto způsobem bylo možné spustit informační systém INFOBoard a aplikaci MOVE-ME pro chytré telefony.

Metropolitní oblast města Porta a jeho univerzity se přihlásila do IBM 2012 Smarter Cities Challenge s projektem vycházejícím z práce a výsledků CIVITASU ELAN.

Univerzita v Portu vytváří centrum výzkumu v „smart“ městech a práce a výsledky CIVITASU ELAN byly pro ni velmi přínosné. Všichni výzkumní pracovníci zapojení do CIVITASU ELAN nyní spolupracují s tímto novým centrem.“

STUDENTSKÝ KONGRES

Brno/2011

Přijelo 40 žáků ze všech pěti měst projektu, aby se společně zúčastnili Studentského kongresu CIVITAS ELAN. Tato rušná akce se konala v Brně a byla zahájena představením domovských měst účastníků prostřednictvím tanečního představení, videoklipu nebo tří-rozměrného modelu města.

Hlavním bodem programu bylo hledání pokladu Mobility Treasure Hunt, což byla velká šifrovací hra po Brně, kde se žáci seznamovali s různými typy udržitelné dopravy. Byli rozděleni do skupinek a jejich úkolem bylo na kontrolních místech vyřešit různé hádanky. Zvítězila skupinka, která všechny úkoly splnila v nejkratším čase.

Na závěr žáci shromáždili svoje postřehy k udržitelné mobilitě v Brně tím, že dali doporučení založená na vlastních zkušenostech a ta byla posléze předána zástupcům města.

Studentský kongres byl pro účastníky příležitostí vyměnit si náměty v oblasti mobility, dozvědět se něco o dalších městech a kulturách a najít si přátele z celé Evropy. Kromě toho umožnil odborníkům na dopravu vnímat jejich každodenní práci z hlediska důležité skupiny uživatelů.

EVALUACE:

Co? Proč? Jak?

Měření, pochopení a interpretace byly klíčové aktivity

Díky elektrickému vozidlu ELAN Kavalír zajišťujícímu kyvadlovou dopravu se může nyní obchodník Janez snadno dostat do svého obchodu ve staré části Lublaně.

Díky plánovači cyklotras v Gentu jezdí Simon častěji na kole. Nyní si může vypočítat nejrychlejší trasu bez „kočičích hlav“ nebo tramvajových kolejí.

Díky ELANU dnes Vlatka využívá inovativní služby ITS ve veřejné dopravě, a to i přes svůj vyšší věk.

Eliška získá snadněji informace o dopravě v Brně v Integrovaném centru mobility vybudovaném v rámci projektu ELAN.

Když přišla Inés na Univerzitu v Portu, díky informační brožůře zpracované v rámci ELANU se dozvěděla, jak snadné a rychlé je používání veřejné dopravy.

Je tomu opravdu tak? Kolik občanů skutečně změnilo svoje chování? A co přimělo ke změně ty, kteří je změnili? Přispěla nějak opatření ELAN ke zlepšování kvality ovzduší a životního prostředí ve městech? Odpovědi na tyto otázky jsou nesmírně důležité pro ty, kteří rozhodují, a pro technické pracovníky v našich městech, neboť jim pomáhají zlepšovat mobilitu ve městech, realizovat co nejúčinnější opatření a získat pokud možno co největší počet lidí pro udržitelný způsob života.

Z tohoto důvodu ELAN shromáždil obrovský objem dat a vyžádal si přispění tisíců občanů. Řečeno v číslech:

- ➔ V 134 výzkumech bylo na názor dotázáno 65 tisíc občanů
- ➔ V evaluačních týmech aktivně pracovalo 33 osob
- ➔ V terénu sbíralo data 370 pracovníků
- ➔ Uskutečnilo se 216 setkání s občany, majiteli obchodů, politiky a dalšími
- ➔ Bylo vytvořeno 237 míst pro sčítání dopravy
- ➔ Bylo nastaveno 165 stanic pro měření emisí
- ➔ Bylo otestováno 80 nových vozidel

Tým hodnotitelů zpracovával shromážděné informace tak, aby byly správně interpretovány a aby z nich vyplynuly správné závěry. ELAN využíval nejnovější metody sběru dat a projednávání toho, jakým způsobem budou opatření realizována.

Lublaň

V Lublani proběhl celoměstský průzkum veřejného mínění zabývající se informovaností o nových opatřeních a spokojenosti s nimi. Pro všechna opatření bylo provedeno podrobné srovnání dat a křížová analýza, což umožnilo dobré porozumění významu jednotlivých opatření.

Gent

V Gentu byl vypracován index sjízdnosti na kole, aby bylo možno vyhodnotit kvalitu cyklistické infrastruktury. Byly zkoumány různé aspekty 298 úseků komunikací ve středu města z hlediska bezpečnosti, občanské vybavenosti a překážek. Tento index se využívá pro plánování potřebných zlepšení.

Záhřeb

V Záhřebu byl vyvinut vzdušný multisenzorický zobrazovací systém pro získávání dat o dopravě v koridoru ELAN. Videozáznamy a data shromážděná díky tomuto systému se využívala i pro simulační model tohoto koridoru.

Brno

V Brně byl vytvořen nový přístup k měření dělby přepravní práce. Poskytuje veškeré informace o cestách ve špičce i mimo špičku a o víkendech. Současně zkoumá spokojenost s věcmi, jako jsou cyklostezky a změny v jízdních řádech.

Porto

V Portu byl vyvinut nový dynamický dopravní model na testování různých scénářů dopravy a pro analýzu kvality vzduchu a hladiny hluku. Pro konstrukci, kalibraci a ověření tohoto modelu byla shromažďována data o dopravě a kvalitě ovzduší.

SPOLEČNÁ OPATŘENÍ

Za účelem výměny vědomostí a na podporu zavedení dobré praxe definoval projekt CIVITAS ELAN čtyři takzvaná společná opatření. Tato opatření se týkají oblastí, které jsou relevantní a důležité pro všechna partnerská města, tedy hlavně řízení nákladní dopravy, zapojení účastníků do velkých projektů infrastruktury, bezpečnost a dostupnost, a čistá vozidla ve vozových parcích provozovatelů veřejné dopravy.

Zatímco různá opatření realizovala jednotlivá města, společná opatření sloužila jako platforma pro vzájemnou inspiraci, poučení a výměnu mezi všemi zapojenými městy.

V praxi to znamená, že pro jednotlivá společná opatření byly sestaveny skupinky zástupců všech měst. Pořádali se workshopy a návštěvy v terénu, aby se mohli vyměňovat zkušenosti i s městy stojícími mimo projekt, dále se pořádali průzkumy pro srovnání situace v jednotlivých městech ELAN a udržoval se kontakt prostřednictvím pravidelných setkání a telefonických konferencí. Výsledkem byl přenos nápadů a inspirace pro partnery, kteří začali uvažovat o nových projektech, například v oblasti zapojování občanů nebo správy vozového parku.

Ačkoliv se ze všech partnerských měst ozývaly kritické hlasy volající po aktivnější účasti a lepším plánování výměnných aktivit, téměř dvě třetiny účastníků konstatovaly, že společná opatření byla úspěšná při přenosu know-how a dobré praxe.

FAKTA A ČÍSLA

→ Čistá vozidla a podpůrná infrastruktura

- Řízení energetické spotřeby elektrických vozů: úsporná opatření asi u 380 tramvají (Brno, Záhřeb, Gent) a 147 trolejbusů (Brno) uspořila až 20% energie u každého vozidla, což odpovídá každoroční úspoře vozového parku o 200 tis. eur (Gent) a 65 tis. eur (Brno)
- 25 autobusů na hybridní pohon (20 v Gentu, 5 v Lublani), jeden nákladní vůz na hybridní pohon (Gent) a šest vozidel na hybridní pohon pro městskou správu snížily průměrné emise CO₂ způsobené vozovým parkem města z 250g/km na 131g/km (Lublaň)
- 19 elektrických vozidel: čtyři sdílená auta, sedm aut městského vozového parku, osm elektrických dodávek ve městě a v soukromých vozových parcích (Gent)
- 100 nízkopodlažních autobusů s bio-dieselovým pohonem (Záhřeb)
- 47 vozů pro svoz odpadu s bio-dieselovým pohonem (Záhřeb)
- 80 autobusů na pohon CNG (60 v Záhřebu, 20 v Lublani) a dvě auta na pohon CNG (Gent)
- Plnicí stanice CNG Lublani a Gentu
- 26 řidičů autobusů, 54 městských řidičů a 35 řidičů sdílených aut vyškoleni pro ekologicky šetrnou jízdu (Lublaň a Gent)
- Prototyp lehkého minibusu prokázal, jak je možné zvýšit úspory v městské dopravě, 500 uživatelů za den (Porto)
- Hlučnost vozového parku veřejné dopravy se v průměru snížila o více než 3 dB (Záhřeb)

NOVÁ VOZIDLA, ALTERNATIVNÍ PALIVA, ÚSPORY ENERGIÍ, ÚSPORNÉ ŘÍZENÍ

→ Zapojení účastníků a osvětová činnost

- Bylo distribuováno 10 tisíc map pro chodce (Gent)
- 13 z 15 kontaktovaných společností získalo cestovní plán pro celou firmu nebo na něm aktuálně pracují. Výsledkem je stabilní posun přepravní práce o 6% ve prospěch udržitelné mobility v technologickém parku v letech 2008 – 2011 (Gent)
- 39 pořadatelů akcí, kulturních podniků a organizací požádaly o letáky o dopravní dostupnosti (např. jak se dostat tramvají, pěšky nebo autem do opery), aby je mohly rozdávat svým návštěvníkům. Osm pořadatelů akcí obdrželo plány mobility. Jeden z nich, festival Odegand v Gentu, zaznamenal změnu ve způsobu dopravy o 4% ve prospěch udržitelných způsobů dopravy.
- Na různých akcích pro zapojení občanů bylo 1 400 účastníků a 21 630 osob navštívilo informační centra (Záhřeb)
- Více než 150 marketingových a osvětových akcí zviditelnilo projekt a propagovalo změnu dopravního chování (Lublaň)
- Přes 2 600 osob bylo zasaženo individuální marketingovou kampaní pro mobilitu a dalších 2 500 prostřednictvím dalších osvětových a komunikačních kampaní (Lublaň)
- Více než 1 500 občanů se zapojilo do série workshopů a akcí ELAN a asi 19 000 občanů se zapojilo prostřednictvím průzkumů a dotazníků (Porto)
- Byla zpracována brožura s informacemi o udržitelné mobilitě (trasy veřejné dopravy a informace, veřejná parkoviště jízdních kol, pěší zóny, P+R a parkování) a ta byla distribuována do 120 tisíc domácností (Lublaň)

MAPY, BROŽURY, WORKSHOPY, INDIVIDUÁLNÍ MARKETING, ÚČAST OBČANŮ

Lepší informace, vyšší kvalita a bezpečnost cestování udržitelnými dopravními prostředky

- ➔ 700 autobusových zastávek vybavených vylepšenými jízdničními řádami, 130 autobusových zastávek získalo nové informační panely (Lublaň)
- ➔ 110 rekonstruovaných autobusových zastávek (nové přístřešky, upravené obrubníky, objízdky pro cyklisty) (Gent)
- ➔ 175 panelů s informacemi o skutečném příjezdu a odjezdu vozidel veřejné dopravy (Lublaň, Gent, Záhřeb, Brno a Porto)
- ➔ Aplikace pro chytré telefony (MOVE-ME) obsahující integrované informace o dopravě zaznamenala v prvním měsíci 32 000 žádostí (Porto)
- ➔ Elektronický systém označování jízdenek zavedený do celého vozového parku veřejné dopravy (250 vozů, Záhřeb) a 159 prodejních automatů na jízdenky bylo modernizováno a vybaveno technologií dálkové diagnostiky (Brno)
- ➔ V 89 autobusech (Lublaň) a 194 tramvajích a autobusech (Záhřeb) byly instalovány bezpečnostní kamery
- ➔ Více než 50 inteligentních semaforů (Porto, Gent) a systém řízení semaforů (Gent) dávají přednost veřejné dopravě
- ➔ Kampaň mezi mládeží pomohla snížit téměř o 60% počet incidentů s mladými a zlepšila porozumění mezi pracovníky veřejné dopravy a mladými lidmi (Gent)
- ➔ Systém řízení dopravy s 26 proměnlivými sděleními na hlavních silnicích a 82 elektronických tabulí s informacemi o parkovištích navedlo nejméně 14 000 návštěvníků Festivalu světla v Gentu na parkoviště P+R (Gent)
- ➔ Nové přestupní terminály mezi metrem a autobusem zlepšují intermodalitu (Porto)
- ➔ Noční autobusový spoj „GATO“ pro studenty jezdí ve čtvrtek, pátek a sobotu v noci (Porto)
- ➔ Byly vybudovány čtyři nakládací plochy pro dodávky (Gent)
- ➔ V prvních 9 měsících provozu navštívilo Centrum integrované mobility 9 000 občanů (Brno)

INFORMACE V REÁLNÉM ČASE, ELEKTRONICKÝ PRODEJ JÍZDENEK, PŘEDNOST PRO AUTOBUSY, VÍCE SLUŽEB

Pěší chůze a jízda na kole se berou vážně

- ➔ Bylo realizováno 17 opatření na chodnících (Gent)
- ➔ Počet cyklistů se v cyklistické ulici vytvořené v rámci ELAN v letech 2010 – 2012 zvýšil o 36% (Gent)
- ➔ Čtyři kilometry cyklostezek, dvě rekonstruované křižovatky s novými chodníky a přechody pro chodce spolu s řadou akcí na propagaci chůze a cyklistiky (Porto)
- ➔ 6 000 kol na pronájem pro studenty vybavených čipy na ochranu proti krádeži a unikátním vyraženým číslem (Gent)
- ➔ 50 kol pro městskou správu a městské policisty nahradilo více než 400 cest autem za rok (Lublaň)
- ➔ Nový systém veřejných kol pro studenty dopravní fakulty jako pilotní projekt (Záhřeb)
- ➔ 60 nových parkovacích míst pro kola podél koridoru CIVITAS ELAN a 1,8 km nových cyklostezek (Záhřeb)
- ➔ 27 boxů na jízdní kola (Gent)

CYKLISTICKÉ ULICE, JÍZDNÍ PRUHY PRO KOLA, PARKOVIŠTĚ NA KOLA, SDÍLENÁ KOLA, PREVENCE KRÁDEŽÍ

Lepší přístup pro všechny cestující

- ➔ Ochota řidičů autobusů podporovat cestující se sníženou pohyblivostí se zlepšila z 50% (2008) na 95% (2011) poté, co byli speciálně proškoleni (Lublaň)
- ➔ Počet cest uskutečněných postiženými občany ve veřejné dopravě se zvýšil z 50 za den v roce 2010 na 500 za den v roce 2011 (Lublaň)
- ➔ 16 workshopů pro seniory o udržitelné mobilitě, 8 500 výtisků brožury s praktickými tipy pro bezpečnější užívání veřejné dopravy (Záhřeb)
- ➔ 70 nízkopodlažních autobusů a 70 nízkopodlažních tramvají nově ve vozovém parku; 160 řidičů vyškoleni pro účely potřeb starších cestujících (Záhřeb)
- ➔ 5 minibusů poskytuje služby méně pohyblivým cestujícím (Brno)

**ŠKOLENÍ ŘIDIČŮ AUTOBUSŮ,
WORKSHOPY PRO SENIORY,
NÍZKOPODLAŽNÍ AUTOBUSY
A TRAMVAJE**

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Inovace v praxi

CIVITAS umožnil pěti velkým evropským městům realizovat soubor integrovaných opatření v určité vymezené oblasti. Spolufinancování Evropskou komisí pomohlo dále rozvíjet inovativní myšlenky, takže se úspěšná opatření dostala z laboratorních podmínek do praktického života. Tímto způsobem pomohly úspěšné pilotní projekty naplnit již existující myšlenky životem a často spustily další investice do udržitelné městské mobility, a to buď ze strany samotných měst nebo z evropských institucí či strukturálních fondů.

Velmi důležitým faktorem úspěchu byla příležitost měst navzájem se něco naučit. Nešlo ovšem pouze o přenos znalostí, ale i o příklady, které pomohly prolomit počáteční nedůvěru a daly tak průchod inovacím. Dále ELAN ukázal, že učení se neomezuje jen na partnery projektu; různá opatření převzala i města mimo projekt. V některých případech ovlivnil projekt i národní legislativu, takže po sobě zanechal trvalý odkaz.

Inovace jsou nejpřínosnější, když jsou spojeny s učením a vytváří dlouhodobé dopady. Města projektu ELAN těží nejen z metodik vyzkoušených během projektu, jako je například průzkum potřeb uživatelů, sčítání dopravy u všech způsobů dopravy, zapojení občanů a dalších účastníků nebo důkladné vyhodnocení. Důkazem toho je vznik nových struktur a politiky, které dají vzniknout novým institucím, jako například odbor řízení městské dopravy v Portu, agentura pro mobilitu v Gentu nebo dopravní politika Lublaně.

**PODPORA INOVACE,
TRVALÉ ZMĚNY,
ÚSPĚŠNÉ ZAVÁDĚNÍ DO PRAXE**

Udržitelná mobilita si našla místo v místní agendě

Projekt jako je CIVITAS ELAN zvyšuje informovanost rozhodujících orgánů i veřejnosti. Ta může pomoci při testování inovačních opatření. Integrované iniciativy však vyžadují spolupráci celé škály aktérů, zúčastněných i nezúčastněných organizací. Zatímco dosažení plodné spolupráce může být opravdu namáhavé, a to i v rámci jedné organizace nebo útvaru, taková spolupráce možná je. V ELANU se vyskytlo několik případů, kdy spolupracovali místní aktéři, kteří spolu nikdy předtím nepracovali.

Je naprosto nezbytné, aby aktivity projektu byly viditelné a dostupné občanům i dalším slabším účastníkům a aby tyto skupiny měly dostatečnou pravomoc je ovlivňovat. Pokud jsou řádně zviditelněny, mohou být tyto aktivity lépe přijímány a má to vliv i na kvalitu dosažených řešení. Na druhou stranu je třeba podotknout, že různé výchozí podmínky a (politická) kultura vyžadují různé přístupy, a že jak zapojení občanů, tak marketing

pro udržitelnou mobilitu vyžadují jasné postupy a cíle.

Některá opatření ELANU prokázala, že i když peníze vložené do udržitelné mobility mohou přinést okamžitou návratnost investice, je třeba hledět za horizont krátkodobých cílů a hledat řešení, která zaručí dlouhodobou návratnost investic. A pokud například bude zdravotnictví čerpat výhody z úspor dosažených díky propagaci udržitelné mobility, mělo by se také podílet na financování.

**PODPORA ROZHODUJÍCÍCH
ČINITELŮ, ZAPOJENÍ OBČANŮ,
INSPIRUJÍCÍ SPOLUPRÁCE**

Doporučení pro řízení velkých demonstračních projektů

Projekt CIVITAS ELAN demonstruje, že stojí za to investovat do komplexního a profesionálního řízení projektu ve městě. Tím jsou dosaženy lepší výsledky, lepší integrace opatření a také větší nasazení partnerů. Zde uvádíme pár tipů pro města, která plánují realizovat podobné projekty:

- ➔ Vytvořte jasnou strukturu. Vedoucí pracovníci odpovědní za jednotlivá opatření se musí pravidelně scházet, aby se informovali o své činnosti v projektu. Vzájemné porozumění všem opatřením zlepšuje interakci a je vzájemnou inspirací.
- ➔ Komunikace s partnery mimo CIVITAS je životně nezbytná. Vedoucí jednotlivých opatření možná nemají vždy rozhodující pravomoc pro realizaci svých opatření. Ti, kteří tuto pravomoc mají, by měli být po celou dobu řádně a včas informováni.
- ➔ Informujte politiky a rozhodující orgány o svém projektu. Průběžně je informujte a žádejte o podporu projektu kdykoliv to bude zapotřebí. Ti, kteří rozhodují, se mohou navzájem inspirovat.
- ➔ Je třeba jmenovat jednu osobu, která bude seznámena s rozpočtem celého projektu za město (včetně rozpočtů všech místních partnerů) a jednu osobu v každé partnerské organizaci, která bude seznámena s pravidly financování.
- ➔ Důležitá je úzká spolupráce mezi místním koordinátorem ve městě, místním manažerem pro evaluaci a manažerem pro diseminaci.
- ➔ Investice do team-buildingu a motivace usnadňuje místním partnerům pochopit, proč jsou tak důležité podrobné zprávy, časové plány a jejich vlastní podíl výstupech projektu.

**JASNÉ STRUKTURY, DOBRÁ
KOMUNIKACE, BUDOVÁNÍ TÝMŮ,
JASNÝ ROZPOČET**

KONTAKTY

Koordinátor projektu:

Zdenka Simonovič
zdenka.simonovic@ljubljana.si

Manažer projektu:

Siegfried Rupprecht
s.rupprecht@rupprecht-consult.eu

Manažer evaluace:

Eliene Van Aken
eliene.vanaken@technum-tractebel.be

Manažer diseminace:

Jörg Kastelic
kastelic@fgm.at

Koordinátor zapojování občanů:

Milena Marega
milena.marega@rec-lj.si

Vědecký koordinátor:

Franc Trček
franc.trcek@fdv.uni-lj.si

Místní manažeři:

Lublaň:

Vladimir Babić
vlado.babic@ljubljana.si

Záhřeb:

Ivan Zajec
ivan.zajec@zagreb.hr

Porto:

Bruno Pereira
brunopereira@cm-porto.pt

Brno:

Iva Machalová
machalova.iva@brno.cz

Gent:

Ann Plas
ann.plas@gent.be

Všechny texty poskytli partneři projektu:

Vita Kontić, Zdenka Simonovič (město Lublaň), Ann Plas, Patty Delanghe (město Gent), Ivan Zajec (Město Záhřeb), Iva Machalová, Jan Štěpnička, Jana Válková (město Brno), Bárbara Sao Martinho (město Porto), Matthias Fielder, Marcel Braun, Bonnie Fenton (Rupprecht Consult), Jörg Kastelic, Volker Hoffmann, Karl Reiter, Rita Pfeiffer (Austrian Mobility Research), Eliene Van Aken, Dirk Engels (Technum Tractebel Engineering), Lidija Pavić Rogošić (ODRAZ).

Všechny fotografie poskytl tým CIVITAS ELAN (pokud není uveden jiný autor) a byly schváleny pro uveřejnění v této publikaci. Tisk Tiskárna Didot, Česká republika. Náklad 200 výtisků; září 2012.

Evropská komise ani žádná osoba jednající jménem Evropské komise neodpovídá za způsob použití informací uvedených v této publikaci. Názory vyjádřené v této publikaci nejsou schválené názory Evropské komise a nelze je považovat za vyjádření názorů Komise.

Koordinace obsahu **Rupprecht Consult**

Design **Forschungsgesellschaft Mobilität - Austrian Mobility Research FGM-AMOR**

Iniciativa CIVITAS je spolufinancována Evropskou unií

www.civitas.eu